

2. Програма залучення іноземних інвестицій та поліпшення інвестиційного клімату в Київській області на 2013-2015 рр. [Електронний ресурс].

3. Даниленко А.С. Методичні підходи до оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємства / А.С.Даниленко // Економіка та управління АПК: [зб. наук. праць]. – Біла церква, 2009. – Вип.1 (66). - С. 14-21

4. Єрмоленко О. А. Публічне розміщення акцій українських компаній: проблеми підготовки та проведення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.m.nauka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-ekonomika&s=ua&z=1065>.

The state of entrepreneurship and investment security features farm Kyiv region, organizational and economic problems of financial provision of investment activities agricultural enterprises.

Financial security, investment, investment, profit, shares, state support of investment activity.

Исследовано состояние предпринимательской деятельности и особенности инвестиционного обеспечения сельскохозяйственных предприятий Киевской области, организационно - экономические проблемы финансового обеспечения инвестиционной деятельности предприятий АПК.

Финансовое обеспечение, инвестиционная деятельность, инвестиции, прибыль, акции, государственная поддержка, активизация инвестиционной деятельности.

УДК 338.439.027:664.121

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЦУКРОБУРЯКОВОГО ВИРОБНИЦТВА

А.В. Фурса, кандидат економічних наук

Досліджено питання фінансового забезпечення інноваційного розвитку цукробурякового виробництва. Встановлено, що вирощування цукрових буряків вимагає досить високих витрат в розрахунку на 1 га посіву, тому товаровиробники надають перевагу менш витратним і більш прибутковим сільськогосподарським культурам – озимій пшениці, сої, кукурудзі на зерно, соняшнику, ріпаку. Запропоновано найбільш суттєві фінансово-економічні і нормативно-правові заходи держави, що направлені на ефективність створення інноваційних проектів цукробурякового виробництва.

Інновації, інвестиції, прибутковість, інноваційні проекти, організаційно-економічні заходи, цукробурякове виробництво.

© А.В. Фурса, 2014

Цукробурякове виробництво України за своєю природою є самодостатньою і високоприбутковою галуззю. Так, в період планової економіки цукробуряковий підкомплекс України забезпечував майже 13% загальних надходжень до державного бюджету, а в окремі роки – 18-20%. З боку держави надавалась лише безвідсоткова позичка на виробничі сезони – аванс на вирощування цукрових буряків і на період пуску і роботи цукрових заводів. На жаль, в період 70-80 роки ХХ ст. ці прибутки не були використані в якості реінвестицій для модернізації цукрової галузі, тому вона значно відстала від цукрової промисловості інших розвинених країн.

В період ринкових трансформацій навіть такий порядок був зруйнований; цукрові заводи перейшли у приватні руки, були позбавлені юридичної самостійності і права ведення агробізнесу. Власники зацікавлені лише у прибутках, тому реструктуризація промисловості знову не була здійснена; модернізовано за весь період незалежності тільки декілька переробних підприємств, а значна їх частина в кількості 99 цукрових заводів була демонтована і знищена. Залишилось діючими тільки 101 завод, з яких у 2014 році одержали квоту виробництва 52, а планується працювати – 45-52.

Отже, тенденція розпаду цукрової промисловості не подолана!

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам дослідження інноваційно-інвестиційного забезпечення цукробурякового виробництва присвячені праці відомих вітчизняних вчених, серед яких помітне місце посідають: С.А. Володін [1], О.Є. Гудзь [7], В.В. Кириченко [2], М.І. Кісіль [3-4], О.І. Ковтун [5], Г.Є. Мазнєв [6], П.А. Стецюк [7], В.М. Трегобчук [8], В.В. Юрчишин [9] й ін.

Мета дослідження – найбільш ефективна реалізація комплексного плану заходів із питань фінансового забезпечення інноваційного розвитку цукробурякового виробництва.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що тенденція різкого зменшення кількості цукрових заводів є загальною, в тому числі і в країнах ЄС; але в західних бурякосійних країнах на місце демонтованих малоефективних підприємств будуються нові більш високопродуктивні з новітніми технологіями. Зуміли наростити потужності заводів і наші традиційні сусіди – Республіка Білорусь і Російська Федерація.

Аналіз українського цукрового ринкового феномену і його трагічних наслідків ще попереду, а в даний період потрібно виходити із того стану, до якого доведена переробна промисловість. Більш того, відповідно до безсистемного знищення цукрових заводів відбулась така ж хаотична деформація сировинних зон, навіть підприємств, які залишались. Радіус перевезень цукросировини у окремих із них, збільшився до 100-200, іноді і більше, кілометрів, тоді як беззбитковим транспортуванням цукросировини може бути лише в радіусі до 50 км. Як наслідок, середні і малі виробники перестали вирощувати цукрові буряки.

Практично буряківництвом займаються крупні аграрні (холдинги), які виявляють досить специфічне ставлення до цієї галузі.

У зв'язку з тим, що вирощування цукрових буряків вимагає досить високих витрат в розрахунку на 1 га посіву в межах 12-15 тис. грн. і більше, наявності дорогого насіння, спеціальної техніки, значної кількості добрив і засобів захисту, власники агрохолдингів, за рідкісним виключенням, надають перевагу менш витратним, і більш прибутковим сільськогосподарським культурам – кукурудзі на зерно, соняшнику, ріпаку, сої, озимій пшениці. А площі під цукровими буряками скорочують, яскравим проявом чого є 2013 рік, коли за ініціативою агрохолдингів фактично посіяно цукрові буряки на площі 280 тис. га, а зібрали урожай з 270.

Для прикладу наведемо показники економічної ефективності виробництва основних сільськогосподарських культур в 2011-2013 рр. в одному із господарств Київської області (табл. 1).

**1. Економічна ефективність виробництва основних
сільськогосподарських культур в державному підприємстві
дослідному господарстві «Шевченківське» Тетіївського району
Київської області, 2011-2013 рр.**

Рік	Урожайність , т/га	Собівартість 1 т, грн	Витрати на 1 га, грн	Ціна реалізації 1 т, грн	Прибуток, грн		Рівень рентабельності, %
					на 1 т	на 1 га	
Озима пшениця							
2011	4,3	955,69	4110	1441,54	485,85	2089	50,8
2012	5,3	1353,78	7175	1837,76	483,98	2565	35,6
2013	5,1	1219,82	6221	1742,96	523,14	2668	42,9
Кукурудза на зерно							
2011	12,6	1192,39	15024	1466,00	273,61	3448	22,9
2012	9,5	1149,95	10925	1412,10	262,15	2490	22,8
2013	10,0	979,65	9797	1107,23	127,58	1276	13,0
Соняшник							
2011	-	-	-	-	-	-	-
2012	4,1	2980,00	12218	-	-	-	-
2013	2,8	3299,19	9238	4396,07	1096,8	3071	33,2
8							
Соя							
2011	4,5	2104,77	9471	2901,93	797,16	3587	37,9
2012	2,5	2360,48	5901	3242,84	882,36	2206	37,4
2013	2,0	2838,74	5677	3783,40	944,66	1889	33,4
Цукрові буряки							
2011	40,7	299,04	12171	322,18	23,14	942	7,7
2012	52,7	361,16	19033	356,74	-4,42	-233	-1,2
2013	54,2	263,94	14306	330,28	66,34	3596	25,1

Джерело: Розраховано за даними форми № 50-сг (річна) «Основні економічні показники роботи сільськогосподарського підприємства за 2011-2013 рр.»

Наведені дані красномовно свідчать про те, що основною причиною зниження уваги до виробництва цукрових буряків є значна сума витрат на їх вирощування і надто нестабільна прибутковість у порівнянні з озимою пшеницею, соєю, соняшником і кукурудзою на зерно. Якщо ж порівнювати

загальний рівень витрат на 1 га в середньому за 2011-2013 рр., то при вирощуванні озимої пшениці він на 9335 грн менший, ніж на вирощування цукрових буряків, сої – на 8154 грн, соняшника – на 4442 грн, кукурудзи на зерно - на 3255 грн. В умовах економічної конкуренції і кризи це відіграє вирішальну роль.

У зв'язку з цим крупні комплексні інвестиційні проекти в галузі буряківництва не здійснюються, або здійснюються фрагментарно, якщо рахувати за інвестиції придбання іноземного насіння, техніки і засобів захисту.

Щоб відродити галузь на базі вітчизняної науки і техніки, потрібно насамперед підняти їх рівень, який би дав змогу створити високотехнологічні інноваційні проекти, не гірші за іноземні.

Враховуючи економічний стан держави, глобальні інвестиції в цілому в галузь здійснити неможливо – не вистачить коштів. Тому необхідно використати світовий досвід, який передбачає державне інвестування не всіх без винятку підприємств галузі, а лише тих, які є учасниками крупних високотехнологічних парків і інвестують свій капітал в науку.

При цьому державна підтримка має бути закріплена на законодавчому рівні та видані з боку держави і місцевих органів гарантії стабільності для інвесторів, особливо іноземних; мінімізовані регуляторні бар'єри з боку чиновництва, корупційні побори; надані податкові і митні преференції, і навіть в окремих випадках фінансування інфраструктури таких інноваційних структур.

Найсуттєвішими фінансово-економічними і нормативно-правовими заходами держави, направленими на значне зростання ефективності таких інноваційних центрів мають стати:

звільнення протягом 2-4 років з початку прибуткової діяльності від сплати податків на прибуток; сплата протягом наступних 3-9 років половини податку від нормативу; повне звільнення учасників центру від сплати податку на роялті; плати за користування землею; мита на ввезення обладнання, матеріалів і транспортних засобів та іншої продукції, необхідної для реалізації інноваційних проектів;

повне або часткове (50%) звільнення від сплати ПДВ;

гарантування захисту активів інвесторів від конфіскації і націоналізації; захист прав інтелектуальної власності; можливість переводу активів і капіталу за кордон;

звільнення іноземних інвесторів від сплати податків на прибуток на протязі 2-х років діяльності, а після перших 5 років прибуткового функціонування компанії, що експортують 70% своєї продукції, сплачувати податок на прибуток в розмірі 15%. Інвесторам повертати 40% податку на прибуток, сплаченого з реінвестованого прибутку. Ввезення обладнання для науково-дослідних цілей не обкладається ввізним митом;

надання права державним науковим установам, що входять до інноваційних центрів, науково-технологічних парків та інших об'єднань одержувати банківські кредити під помірні відсотки;

надання крім локальних преференцій політичного та економічного захисту інноваційним центрам з боку голів обласних і районних держадміністрацій, мерів міст, що інколи може бути вагомим за пільги;

залучення до складу інноваційних центрів передових наукових установ – університетів, науково-дослідних інститутів, конструкторських бюро та провідних приватних фірм виробничого характеру, орієнтованих на ринок;

створення в галузі цукробурякового виробництва – крупних науково-виробничих спеціалізованих об'єднань по типу концернів, корпорацій, консорціумів, парків та інших видів структур, інвестування їх на основі венчурного капіталу, франчайзингу та ведення спільного бізнесу;

широке використання успішними крупними фірмами з високим рівнем прибутковості забутих нині традицій дореволюційних українських цукрових підприємств щодо спонсорства у наукову сферу, донорства, волонтерства та благодійництва для населення, яке виражалось у безоплатному будівництві приютів для бездомних, лікарень, крупних музеїв, шкіл, церков і навіть залізниць;

глибоке вивчення науковими силами філософів, економістів, психологів, екологів, юристів та політологів принципових проблем функціонування сучасного суспільства стосовно відносин у системі власності, відкритого доступу до спільного виробництва і прозорості розподілу спільного продукту, екології генофонду нації в цілому (етно-еко-біоценозів);

широка експертна оцінка створених за останні роки інноваційних проектів у галузі бурякового виробництва, сприяння трансферу кращих із них і високоефективних у виробництво;

призупинення розпаду цукробурякового комплексу АПК України на основі його інтенсифікації, модернізації і диверсифікації (поєднання) виробництва цукру, біоетанолу і біогазу; переробки відходів на корми для тварин, білкові добавки, добрива, клейковину, дріжджі, комерційні реактиви та інші продукти. Подібний проект вимагає державної уваги і підтримки.

Вирішення таких об'єктивних інноваційних перетворень вимагає певного часу і коштів, тому в найближчий період мають бути здійснені терміново-невідкладні нормативно-правові та організаційно-економічні заходи врегулювання цукрового ринку України на сучасному етапі це:

прийняття нової редакції Закону України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру», аналогічної за змістом та суттю до подібних законів розвинених країн світу;

відпрацювання і прийняття державної програми відродження й розвитку цукробурякового виробництва України на період до 2020 року;

завершення розробки і введення в дію стандартів, технічних регламентів та інших нормативних документів галузі згідно вимог СОТ.

Детальні організаційно-економічні, техніко-технологічні та інноваційно-інвестиційні заходи мають бути передбачені у таких комплексних державних програмах і відповідних нормативно-правових документах. Але вже сьогодні

можна визначити, що Україні необхідно за 2-3 роки збільшити виробництво цукрових буряків із заданими якісними показниками до 17-18 млн. тонн, виробництво цукру довести до 2,0-2,2 млн. тонн, зменшити питому вагу іноземних гібридів в посівах до 50 %, натомість розширити площі посівів власних високопродуктивних гібридів; забезпечити модернізацію матеріально-технічної бази галузі на основі інноваційних технологій і сучасного ресурсозберігаючого обладнання; розширити диверсифікацію виробництва для підвищення конкурентоспроможності продукції; підвищити рівень рентабельності виробництва на 15-20 %, знизити собівартість.

Для досягнення зазначених цілей необхідна ціла низка заходів державної підтримки, зокрема:

- відшкодування сільськогосподарським товаровиробникам частини витрат (до 50 %) на придбання мінеральних добрив і хімічних засобів захисту вітчизняного виробництва при вирощуванні цукрових буряків;

- кредитно-фінансова підтримка бурякосійних господарств та дотування виробництва сировини;

- проведення НДР і НКР, направлених на поліпшення якості насіння цукрових буряків і підвищення їх продуктивності та прибутковості;

- підвищення рівня забезпеченості бурякосійних господарств вітчизняним насінням;

- участь бюджетів регіонів у спільному фінансуванні проектів розвитку інфраструктур галузі;

- субсидування відсоткової ставки по інвестиційних кредитах українських кредитних організацій агропромислового комплексу на будівництво та технічне переобладнання цукрових і насінневих заводів;

- удосконалення економічного механізму взаємодії бурякосійних господарств і цукрових заводів, організація незалежної експертизи з визначення технологічних якостей сировини;

- удосконалення довгострокового механізму митно-тарифного регулювання імпорту цукру-сирцю та ін.

Надзвичайно важливо визначити загальні обсяги інвестицій і фінансування програм за окремими джерелами – за власний рахунок, за рахунок позичок, з державного бюджету і розписати все по роках.

Висновки та перспективи подальших досліджень. З точки зору сучасних інноваційних надбань в галузі буряківництва уже зараз можна запропонувати буряковому виробництву високопродуктивні, адаптовані до ґрунтово-кліматичних умов регіонів гібриди цукрових буряків, які забезпечують урожайність 70-80 і більше тонн з гектара при цукристості 17-18%, біоадаптивну ресурсозберігаючу екологічно безпечну технологію виробництва цукрових буряків з урожайністю 60-70 т коренеплодів і виходом цукру 7,5-9,0 тонн з гектара посіву та інших надбань.

Список літератури

1. Володін С.А. Методичні підходи щодо інноваційного бізнес-проекткування в аграрній сфері / С.А. Володін, Л.В. Шанда // Економіка АПК. – 2009. - № 11. - С. 11-18.

2. Кириченко В.В. Методологія трансферу інновацій в агропромислове виробництво / В.В. Кириченко, В.М. Тимчук. – Х.: Магда Ltd, 2009. – 230 с.
3. Кісіль М.І. Інвестиційна та інноваційна складові доктрини аграрної політики України / М.І. Кісіль // Економіка АПК. – 2003. – № 7. – С. 82-87.
4. Кісіль М.І. Стратегічні напрями інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства / М.І. Кісіль // Економіка АПК. – 2012. – № 9. – С. 36-39.
5. Ковтун О.І. Інноваційні стратегії підприємств: теоретико-методологічні засади / О.І. Ковтун // Економіка України. – 2013. - № 4. - С. 44-56.
6. Мазнів Г.Є. Проблеми фінансового забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектору / Г.Є. Мазнів // Економіка АПК. – 2014. – № 9. – С. 5-13.
7. Стецюк П.А. Фінансові проблеми розвитку аграрного виробництва / П.А. Стецюк, О.Є. Гудзь // Економіка АПК. – 2012. – № 4. – С. 73-78.
8. Трегобчук В. Інноваційно-інвестиційний розвиток національного АПК: проблеми, напрями і механізми / В. Трегобчук // Економіка України. – 2006. - № 2. - С. 4-12.
9. Юрчишин В.В. Інноваційні аспекти еволюції економічної науки / В.В. Юрчишин // Економіка АПК. – 2012. - № 1. - С. 90-99.

Исследованы вопросы финансового обеспечения инновационного развития свеклосахарного производства. Установлено, что выращивание сахарной свеклы требует достаточно высоких расходов в расчете на 1 га посева, потому товаропроизводители предпочитают менее расходные и более прибыльные сельскохозяйственные культуры – озимую пшеницу, сою, кукурузу на зерно, подсолнух, рапс. Предложены наиболее существенные финансово-экономические и нормативно-правовые мероприятия государства, которые направлены на эффективность создания инновационных проектов свеклосахарного производства.

Инновации, инвестиции, прибыльность, инновационные проекты, организационно-экономические мероприятия, свеклосахарное производство.

The questions of the financial providing of innovative development of sugar beet production are investigational. It is set that growing of sugar beet requires high enough charges calculating on 1 ha of sowing, that is why commodity producers give advantage to the less expense/pl and more profitable agricultural cultures - winter wheat, soy, corn on grain, sunflower, rape. The most substantial financially-economic and normatively-legal measures are offered the states that is sent to efficiency of creation of innovative projects of sugar beet production.

Innovations, investments, profitability, innovative projects, organizationally-economic measures, sugar beet production.